

DONACIJA ORGANA

ODLUČITI. SAOPŠTITI. DOKUMENTOVATI.

Odlučite se sada i popunite karticu za donaciju organa.

Donorska kartica

DONACIJA ORGANA

LEBEN-IST-TEILEN.CH

Izražavanje volje za ili protiv uzimanja organa, tkiva ili ćelija u svrhu transplantacije

TRI DOBRA RAZLOGA ZA RAZGOVOR O DONACIJI ORGANA.

1. Iz ljubavi prema sebi

Sam/a odlučujem šta se dešava sa mojim telom, u životu i nakon toga. Stoga isto tako odlučujem da li želim ili ne želim da doniram organe, tkiva ili ćelije nakon svoje smrti, ako se pojavi ova mogućnost.

2. Iz ljubavi prema članovima moje porodice

Pitanje donacije organa obično se postavlja veoma iznenada. Dobro je da moji najmiliji znaju šta je moja volja. To im pomaže da odluče po mojoj želji.

3. Iz ljubavi prema životu

U Švajcarskoj mnogi ljudi čekaju organ, koji im je neophodno potreban za preživljavanje. Moje "da" donaciji moglo bi jednog dana spasiti živote.

OSTANITE PRI SVOJOJ VOLJI

Odlučite sada da li pristajete ili ne na uzimanje organa, tkiva ili ćelija u slučaju smrti. Ukoliko vaša volja nije poznata, vaši najbliži će se dodatno suočiti sa ovim teškim pitanjem u veoma stresnoj situaciji.

Pozabavite se s ovom temom, donesite odluku i popunite karticu za donaciju organa na kraju ove brošure. Razgovarajte sa svojom porodicom o svojoj odluci i rasteretite ih svojom odlukom.

DONACIJE MOGU SPASITI ŽIVOTE

Organi preminulih donatora mogu se teško transplantirati bolesnim osobama. Na primer, transplantacija jetre nakon teškog trovanja pečurkama može biti spasonosna.

Tkiva pokojnika takođe mogu spasiti živote ili barem poboljšati ozbiljno narušen kvalitet života. Srčani zalistak može pomoći detetu sa srčanom manom. Rožnjača može sprečiti nekoga da oslepi.

Dodatne informacije na:

- www.leben-ist-teilen.ch
- www.bag.admin.ch/transplantation
- www.swisstransplant.org kao i kod vašeg porodičnog lekara.

ŠTA SE MOŽE DONIRATI NAKON SMRTI?

Sledeći organi se mogu donirati nakon smrti: bubrezi, pluća, jetra, srce, gušterača (i ćelije njenih ostrva) i tanko crevo. Pored organa, može se donirati i tkivo, kao što je rožnjača oka, srčani zalisci ili veliki krvni sudovi.

Matične ćelije krvi mogu da doniraju samo žive osobe. Transplantacija ovih ćelija je često jedina šansa za ozdravljenje za ljude sa leukemijom i drugim oboljenjima krvi. Ostale informacije: www.blutstammzellspende.ch

KO MOŽE DONIRATI?

Donacija organa nakon smrti je moguća do duboke starosti. Pod određenim okolnostima mogu donirati i osobe preko 80 godina. U mnogim slučajevima, donacija je takođe moguća i ako uzimate lekove ili ako imate prethodnu bolest. Dakle, u svakom slučaju ima smisla ostati pri svojoj volji. To je moguće za osobe preko 16 godina. U slučaju mladih osoba, odlučuju zakonski zastupnici.

U KOJIM SITUACIJAMA?

Retko da postoje okvirni uslovi za donaciju organa nakon smrti. Donacija je moguća samo ako neko umre u bolnici u odeljenju za intenzivnu negu, na primer nakon velikog krvarenja u mozgu, ozbiljne povrede lobanje i mozga ili teškog srčanog udara. Svako ko umre kod kuće ili na mestu nesreće ne može da donira organe.

Tkiva kao što je npr. rožnjača oka takođe se mogu uzeti ljudima koji nisu umrli u bolnici. U zavisnosti od tkiva, to se može izvesti do 48 sati nakon smrti. Nakon toga tkiva se mogu dati na čuvanje određeno vreme pre transplantacije.

Donirati organe? Ti odlučuješ.

LEBEN-IST-TEILEN.CH

Pluća

Srce

Gušterača
(pankreas)

Bubrezi

Jetra

Tanko crevo

BEZNADEŽNA PROGNOZA

Uprkos svim naporima na odeljenju intenzivne nege ne može se spasiti svaki život. Ako je prognoza beznadežna, tretmani za održavanje života moraju se prekinuti, kako bi pacijent mogao da umre. U tom slučaju nastavljaju se samo palijativni tretmani do smrti. Na primer, daju se lekovi protiv bolova da osoba ne mora da pati.

Odluku o prekidu lečenja za održavanje života lekari donose zajedno sa porodicom. Odluka se uvek donosi bez obzira da li je donacija organa moguća ili ne.

Ako je donacija organa sa medicinskog gledišta moguća, onda se lekari informišu da li je to u skladu sa voljom umiruće osobe ili ne.

DONACIJA SAMO UZ SAGLASNOST

Organi, tkiva i ćelije mogu se uzimati nakon smrti samo ako je za to data saglasnost. Saglasnost je isto tako potrebna za neophodne pripreme medicinskih mera (vidi poglavlje „Pripreme medicinske mere“). O ovim pitanjima lekari uvek razgovaraju sa članovima porodice. Pri tom važe sledeća pravila:

- Ako je neko svoje želje dokumentovao, na primer na kartici za donacije ili u testamentu, ta želja se mora ispuniti.
- Ako je neko tu odluku preneo na osobu od poverenja, ta osoba donosi odluku umesto članova porodice.

→ Ako nema dokumentovane saglasnosti ili odbijanja, najbliži srodnici se pitaju da li im je poznata volja pacijenta. Ako ne, od njih će biti zatraženo da donesu odluku. Prilikom donošenja ove odluke, članovi porodice moraju uzeti u obzir pretpostavku o volji dotične osobe.

Ukoliko se ne može stupiti u kontakt sa članovima porodice ili ako se o tome ne izjašnjavaju, zabranjeno je uzimanje organa, tkiva ili ćelija.

Lekarima je dozvoljeno da razgovaraju o mogućnosti donacije organa sa članovima porodice, tek nakon što je doneta odluka da se prekinu tretmani i da se pusti da osoba umre.

Ne zaboravite:
Dogovorite
donaciju organa.

PRIPREME ZA DONACIJE

ZAHTEVAJU VREME

Ako postoji saglasnost za donaciju, mnogo toga mora da se razjasni i organizuje. Vršer se različiti medicinski pregledi, kako bi se razjasnilo koji organi su pogodni za transplantaciju. Pored toga, potrebne su i laboratorijske analize uzoraka krvi, kako bi se pronašli odgovarajući primaoci za organe. Konačno, mora se organizovati uzimanje i transport organa. Ove pripreme mogu trajati nekoliko sati. Proces u bolnici stoga traje duže nego ako osoba ne želi da donira.

ZAŠTITITI ORGANE OD OŠTEĆENJA

Tokom priprema za donaciju važno je sprečiti da se organi oštete i izgube funkciju. To zahteva pripreme medicinske mere: Dotična osoba nastavlja da dobija veštačko disanje i daju joj se lekovi za održavanje cirkulacije i snabdevanje organa kiseonikom.

PRIPREMNE

MEDICINSKE MERE

Pripreme medicinske mere su medicinski tretmani, koji se vrše na donatoru a koji služe za zaštitu organa. Mere se sprovode pre smrti i posle nje do uzimanja organa. U zavisnosti od situacije, neophodne su sledeće mere:

- Nastavlja se veštačko disanje.
- Cirkulacija i unutrašnji milje tela se stabilizuju lekovima.
- Uzimaju se različiti uzorci, kako bi se pratile funkcije organa u laboratoriji.

Ove mere nisu od koristi donatoru, ali su apsolutno neophodne da bi se organi mogli transplantirati i kako bi nakon transplantacije mogli pravilno da funkcionišu.

POTREBNA JE SAGLASNOST

- Svako ko kaže „da“ donaciji, mora da pristane i na uzimanje organa i na pripreme mere. „Da“ na donatorskoj kartici, dakle, važi i za pripreme medicinske mere.
- Ako nema pismene izjave o volji, za pripreme mere potreban je pristanak u njihovo ime, koje trebaju dati srodnici ili lice od poverenja.

DVE VRSTE DONACIJA

PROCES DONACIJE ORGANA ZAVISI OD TOGA KAKO JE DOŠLO DO SMRTI NA ODELJENJU INTENZIVNE NEGE. POSTOJE DVA NAČINA:

VEOMA TEŠKO OŠTEĆENJE MOZGA DOVODI DO SMRTI:

Ako je mozak osobe sa veštačkim disanjem veoma teško oštećen, najvažnije telesne funkcije mogu se održavati samo veštačkim disanjem i lekovima. Vraćanje u život više nije moguće.

Ako je donacija organa moguća, potrebno je mnogo pojašnjenja i pripreme. Da bi se osiguralo da organi ne budu oštećeni tokom ovog

vremena, osoba nastavlja da prima veštačko disanje i lekove. U suprotnom, brzo bi došlo do rušenja cirkulacije i telesnih funkcija.

Kada mozak izgubi svoje funkcije, osoba umire. Organi se smeju uzimati tek nakon što je smrt jasno utvrđena.

Ova vrsta donacije nakon veoma teškog oštećenja mozga poznata je u stručnom žargonu kao DBD (donation after brain death).

TRAJNI ZASTOJ KRVOTOKA DOVODI DO SMRTI:

Ako je prognoza teško bolesne ili teško povređene osobe beznadežna i ako je dalja terapija besmislena, tretmani koji održavaju život moraju se prekinuti, kako bi osoba mogla da umre.

Ako je donacija organa moguća, potrebna su pojašnjenja i pripreme za uzimanje i transplantaciju organa. Tek tada će se prekinuti tretmani za održavanje života.

Nakon završetka lečenja, otkucaji srca se usporavaju dok se cirkulacija potpuno ne zaustavi. Pregled srca putem ultrazvuka to mora potvrditi. Bez cirkulacije, mozak se više ne snabdeva krvlju. Gubi svoje funkcije, osoba umire. Smrt mora biti ustanovljena pet minuta nakon poslednjeg otkucaja srca. Odmah nakon toga uzimaju se organi. Ova vrsta donacije nakon trajnog zastoja krvotoka poznata je u stručnom žargonu kao DCD (donation after circulatory death).

UTVRĐIVANJE SMRTI

Pre nego što se organi uzmu iz umrle osobe, smrt osobe mora biti utvrđena bez ikakve sumnje. U tu svrhu dva lekara sa specijalnom obukom moraju dokazati da su funkcije mozga i moždanog stabla otkazale (ovo se takođe naziva dijagnostika moždane smrti).

Lekari koji konstatuju smrt ne smeju da budu deo medicinskih timova koji uzimaju organe ili vrše transplantaciju.

UZIMANJE ORGANA

Nakon što je smrt nesumnjivo utvrđena, umrlo lice se u operacionoj sali priprema za uzimanje organa. Uzimanje organa se nakon toga vrši putem operacije koja traje nekoliko sati. Organi se u najkraćem mogućem roku dostavljaju u bolnice, gde su primaoci organa već pripremljeni za transplantaciju.

Ako postoji i saglasnost za donaciju tkiva, ona se uzimaju nakon uzimanja organa.

Nakon uzimanja, lekari pažljivo zatvaraju hirurške rane i stavljaju zavoj.

VREME ZA OPROŠTAJ

Članovi porodice mogu biti uz donatora većinu vremena, dok se ne izvrši uzimanje organa u operacionoj sali. Posebno obučeni koordinatori brinu o članovima porodice i u svakom trenutku odgovaraju na pitanja o donaciji i njenom toku.

Nakon uzimanja organa, pokojnikove oči se zatvaraju, a mesta gde su organi uzeti pokrivaju se odećom. Članovi porodice sada mogu da se oproste od pokojnika i organizuju sahranu. Oni ne saznaju ko je primio organe. Međutim, ako žele biće obavešteni koji organi su mogli da se presade i kako se primaoci organa osećaju.

DONACIJA ORGANA

ODLUČITI. SAOPŠTITI. DOKUMENTOVATI.

Odlučite sami šta se dešava sa vašim telom - tokom života i nakon toga. Zapišite svoju nameru da donirate organe i obavestite o tome članove svoje porodice.

Iz ljubavi
prema
sebi.

ČESTO POSTAVLJENA

PITANJA

1 DA LI DOBIJATE NOVAC ZA DONACIJU?

Zakon o transplantaciji zabranjuje trgovinu organima, tkivom ili ćelijama i propisuje da se donacije moraju davati besplatno. Donacija organa, tkiva ili ćelija je uvek dobrovoljna donacija i neće biti novčano nadoknađena. Nema negativnih finansijskih posledica za članove porodice kao rezultat donacije.

2 DA LI SE ZAISTA SVE RADI DA MI SE SPASI ŽIVOT, ČAK I AKO SAM SE ODLUČIO/LA ZA DONACIJU ORGANA?

Spašavanje života je uvek glavni prioritet za lekare. Terapijske mere se prekidaju tek nakon konsultacija sa članovima porodice, ako je lečenje beznadežno. Ova

odluka se donosi bez obzira da li je neko dao saglasnost za donaciju organa. Pre uzimanja organa, smrt mora biti jasno utvrđena.

3 DA LI SU SVI ORGANI UZETI UZ SAGLASNOST?

Uzimaju se samo oni organi koji su medicinski pogodni za transplantaciju i za koje već postoje odgovarajući primaoci. Organi koje je dotična osoba isključila iz donacije neće biti uzeti.

4 KO ĆE DOBITI DONIRANE ORGANE?

Postoji lista čekanja onih osoba kojima je potreban organ. Koja lica sa ove liste čekanja dobijaju organ, tačno je regulisano zakonom. Sledeći kriterijumi se primenjuju za raspodelu organa: medicinska hitnost, medicinska korist i vreme čekanja.

SAMO NEKOLIKO KORAKA

DO SOPSTVENE KARTICE ZA DONACIJU

1 Unesite svoje ime, prezime i datum rođenja čitljivim velikim slovima.

2 Potpišite karticu i unesite aktuelni datum.

3 Odlučite da li želite da dozvolite, da delimično dozvolite ili da odbijete uzimanje organa, tkiva ili ćelija u slučaju vaše smrti. Ovu odluku možete preneti na neku osobu od poverenja. Važno: Označite samo jednu od ove četiri opcije!

4 Obavestite svoju porodicu o svojim željama.

5 Popunjenu karticu za donaciju uvek nosite sa sobom (npr. u novčaniku).

6 Ako se predomislite, jednostavno uništite staru karticu, popunite novu i obavestite članove svoje porodice o svojoj odluci.

VAŽNE INFORMACIJE O

KARTICI ZA DONACIJU

→ Na priloženoj kartici za donacije organa možete zapisati da li želite ili ne da donirate organe nakon smrti. Donaciju možete ograničiti na određene organe, tkiva ili ćelije.

→ Uspešna transplantacija nije moguća bez pripremnih medicinskih mera. Donatorska kartica se izdaje iz razloga da sa „da“ pristajete i na uzimanje organa i na pripreme mere (pogledajte poglavlje „Pripreme medicinske mere“).

→ Mora se dobiti posebna saglasnost za uzimanje tkiva i ćelija, ako se oni koriste za proizvodnju nekih proizvoda koji se stavljaju na tržište, na primer kao zamena za oštećene kosti.

→ Sva lica koja su napunila 16 godina mogu da popune karticu za donaciju. Ako je moguća donacija u slučaju mlađe osobe, onda odlučuje njen zakonski zastupnik.

→ Ako je kartica za donaciju izgubljena ili se ne može pronaći, najbliži članovi porodice će biti upitani da li znaju želje dotične osobe. Ako ne, članovi porodice moraju doneti odluku, uzimajući u obzir moguću volju dotične osobe. Zato uvek razgovarajte sa svojim najmilijima o svojoj volji.

→ Podaci na donatorskoj kartici nisu nigde registrovani. Zato uvek nosite karticu sa sobom.

→ Ako promenite odluku, uništite staru karticu za donaciju, popunite novu i o tome obavestite svoje članove porodice ili osobu od poverenja.

→ Kartice za donacije iz inostranstva, ranije verzije švajcarske kartice za donacije ili obične rukom pisane beleške smatraju se važećim, ako pored jasnog izraza volje sadrže sledeće: ime, prezime, datum rođenja, datum i potpis.

→ Prilikom putovanja u inostranstvo važe lokalni zakonski propisi u vezi sa donacijom organa, tkiva i ćelija. Informišite se na vreme pre putovanja.

Besplatne kartice za donacije na nemačkom, francuskom i italijanskom jeziku možete naručiti na internetu: www.leben-ist-teilen.ch. Kartica je i ovde dostupna za preuzimanje kao PDF na lokalnom jeziku i na raznim drugim jezicima. Donatorska kartica se može poručiti na nemačkom, francuskom ili italijanskom jezikom pozivom na broj 058 123 80 00 ili putem e-pošte na: info@swisstransplant.org

Broj telefona Telefon

Adresa Adrese

Ime i prezime osobe od koje je preuzeta Vor- und Nachname der Vertrauensperson

III preporučam odluku slijedeći OSOBI OD POVERENJA: oder Ich überlasse den Entscheid folgenden VERTRAUENSPERSON:

III NE ne pristajem na odstranjivanje organa, tkiva ili ćelija. oder Ich sage NEIN zur Entnahme von Organen, Geweben oder Zellen.

- III Srčani zališci i krvni sudovi Ostalo tkivo ili ćelije
- Gušterača (Pankreas) Rožnjača (Cornea)
- Sreć Pluća Jetra Bubrezi Tanko crijevo
- Herz Lungen Leber Nieren Dünndarm
- Bauchspeicheldrüse (Pankreas)
- Herzkappen und Blutgefässe
- weitere Gewebe oder Zellen

III DA, pristajem da mi se odstrane slijedeći organ, tkiva ili ćelije i da se s tim u vezi poduzmu odgovarajuće pripremne medicinske radnje: oder Ich sage JA zur Entnahme folgender Organe, Gewebe oder Zellen und zu den damit verbundenen vorbereitenden medizinischen Massnahmen:

III DA, pristajem da mi se odstrane određeni organ, tkiva ili ćelije i da se s tim u vezi poduzmu odgovarajuće pripremne medicinske radnje. oder Ich sage JA zur Entnahme jeglicher Organe, Gewebe oder Zellen und zu den damit verbundenen vorbereitenden medizinischen Massnahmen.

Datum rođenja Geburtsdatum Datum/Popis Datum/Unterschrift

Ime i prezime Vor- und Nachname

Svoju volju izjavljujem za slučaja da nakon moje smrti dolazi u obzir uzimanje organa, tkiva ili ćelija: Ich äusserer meinen Willen für den Fall, dass nach meinem Tod eine Entnahme von Organen, Geweben oder Zellen infrage kommt:

Hinweis: Teilen Sie Ihren Willen betreffend Entnahme von Organen, Geweben oder Zellen Ihren Angehörigen mit. Weitere Informationen finden Sie im Internetportal des Bundesamtes für Gesundheit BAG unter www.leben-ist-teilen.ch oder unter www.swissstransplant.org.

Napomena: Saopštite Vašu volju u vezi sa odstranjivanjem organa, tkiva ili ćelija članovima Vaše porodice. Temelj za izjavu o volji koja je sadržana u ovoj kartici su član 8. i član 10. Zakona o transplantaciji. Dodatne informacije možete pronaći na internet portalu Savezne službe za zdravstvo BAG na www.leben-ist-teilen.ch ili na www.swissstransplant.org.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
Eidgenössisches Departement des Innern EDI
Bundesamt für Gesundheit BAG

**Donorska kartica
Organspende-Karte**

Izjava o volji za ili protiv odstranjivanja organa, tkiva ili ćelija u svrhe transplantacije
Willensäusserung für oder gegen die Entnahme von Organen, Geweben oder Zellen zum Zweck der Transplantation

